

بر آورد وضعیت تعارض بین زوجین و راه‌حل‌های رفع آن بر مبنای تحلیل ثانویه داده‌های پیمایش ملی خانواده در ایران

یونس اکبری^۱، محمد ترکاشوند مرادآبادی^{۲*}

۱. دکتری جامعه‌شناسی توسعه اجتماعی، گروه توسعه روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

younes.akbari1987@gmail.com

۲. عضو هیئت‌علمی، گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (نویسنده مسئول)

m.torkashvand@yazd.ac.ir

تاریخ پذیرش: [۱۴۰۱/۸/۲۹]

تاریخ دریافت: [۱۴۰۱/۴/۲۸]

چکیده

افزایش تعداد طلاق در کشور نشانه‌ای از افزایش تعارض بین زوجین است. پژوهش حاضر قصد دارد به شناخت وضعیت شاخص تعارض بین زوجین در سطح کشور بپردازد. داده مورد استفاده شامل داده‌های پیمایش ملی خانواده در ایران است که بر روی افراد بالای ۱۵ سال کشور انجام شده است و در تحقیق حاضر نمونه افراد متأهل آن انتخاب شده است. نتایج بررسی شاخص میزان تعارض زوجین در ایران حاکی از این است که از کل پاسخگویان متأهل ۱۵.۳ درصد هیچ‌گونه تعارضی با همسرشان ندارند، ۴۰.۷ درصد دارای تعارض در حد کم، ۲۶.۶ درصد دارای تعارض در حد متوسطی و ۱۷.۵ درصد نیز دارای تعارض در حد زیادی با همسرانشان هستند. افراد متأهل کمترین تعارض را نسبت به سایر موضوعات دیگر در رابطه با تعارض در نوع شغل و مسائل مرتبط با آن دارند. از بین موضوعات مورد تعارض زوجین، حضور به‌موقع همسر در منزل با ۲۲.۱ درصد و گذراندن وقت با یکدیگر با ۲۱.۷ به ترتیب بیشترین درصد تعارض زیاد بین زوجین را به خود اختصاص دادند. از بین راه‌حل‌های موجود برای رفع تعارض، مراجعه به مراجع قضایی و دادگاه کمترین میزان را در بین راه‌حل‌های حل تعارض زوجین به خود اختصاص داده به‌طوری‌که (۸۸.۸ درصد) پاسخگویان عنوان کرده‌اند که برای حل تعارض با همسرشان اصلاً به دادگاه و مراجع قضایی مراجعه نمی‌کنند و در همین راستا ۷۶.۵ درصد به میزان زیادی از تحمل و سازگاری و ۷۴.۵ درصد در حد زیادی از گفتگو برای رفع تعارض با همسرشان بهره می‌گیرند که این دو مقوله بیشترین مقادیر را در بین راه‌حل‌های حل تعارض بین زوجین به خود اختصاص دادند.

واژگان کلیدی: تعارض، زوجین، راه‌حل، خانواده، طلاق.

۱- مقدمه

ازدواج به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اساسی در هر جامعه‌ای به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و بنیادی‌ترین روابط انسانی شناخته می‌شود و به‌صورت فرهنگی، دینی و اجتماعی به‌عنوان پیونددهنده زن و مرد، به رسمیت شناخته شده است. این پیوند حقوق و تکالیفی بین همسران و فرزندانشان ایجاد می‌کند. ازدواج به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی نه تنها ساختار اولیه برای تشکیل روابط خانوادگی را فراهم می‌کند بلکه زمینه‌ساز ایجاد و پرورش نسل‌های آینده است. باین‌حال نتایج تحقیقات حاکی از آن است که امروزه افراد جامعه تمایل زیادی به ازدواج ندارند چراکه حفظ خرسندی و پیوند زناشویی به‌صورت روزافزونی دشوار شده است (Olugbenga, 2018).

ایران نیز به مانند بسیاری از کشورهای جهان با کاهش تمایل به ازدواج روبه‌رو است به‌طوری‌که آمارها حاکی از آن است که تعداد ازدواج از سال ۱۳۸۶ با ۸۴۱۱۰۷ مورد به ۵۳۰۲۲۵ مورد در سال ۱۳۹۸ رسیده است. علل مختلفی مانند تغییر نگرش به تشکیل خانواده و ازدواج، تغییر ارزش‌ها از سنتی به مدرن و ... را می‌توان به‌عنوان عامل کاهش تمایل به ازدواج در جامعه عنوان کرد، ولی یکی از مهم‌ترین این علت‌ها را نیز می‌توان نگرانی افراد از ثبات زندگی مشترک قلمداد کرد. افزایش میزان طلاق در جامعه باوجود قبح اجتماعی آن بیانگر این مطلب است که نگرانی از حفظ رابطه زناشویی تا حد زیادی پایه و اساس واقعی دارد به‌طوری‌که آمارها نشان می‌دهد تعداد طلاق در کشور از سال ۱۳۸۵ با ۹۴۰۳۹ مورد به ۱۷۴۸۳۱ مورد در سال ۱۳۹۸ رسیده است که حاکی از افزایش تقریباً دو برابری نرخ طلاق است^۱.

در حد واسط بین متغیر ازدواج و طلاق قاعدتاً یک عامل میانجی سبب‌ساز وقوع طلاق است که این عامل نیز بروز تعارض بین زن و شوهر است. درست است که تمامی تعارض‌ها منجر به طلاق نمی‌شود و حتی نبود اختلاف و تعارض در یک خانواده به این معنی نیست که آن خانواده در هماهنگی و سازگاری به سر می‌برد چراکه ممکن است همسران نسبت به هم فاصله داشته باشند، غریبه شوند و یا حتی بی‌تفاوت باشند و بنابراین هیچ اختلاف و تعارضی در رابطه‌شان وجود نداشته باشد (Obeleniene & Gabseviciene, 2015). باین‌حال شاید بتوان این‌گونه بیان کرد که تعارض‌ها از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های کمیت و کیفیت روابط بین زوجین است. وقتی یکی از زوجین به این نتیجه می‌رسد که آنچه او می‌خواهد با آنچه همسرش می‌خواهد ناسازگار است، تعارض به وجود می‌آید. در حقیقت تعارض‌ها و اختلاف‌ها از ناسازگاری اهداف و منافع زوجین و ارزیابی‌های متفاوتشان از زندگی زناشویی ناشی می‌شود (اسدی (Asadi) و همکاران، ۲۰۱۶). مطالعات صورت گرفته در کشور در حوزه تعارض زناشویی اندک و عمدتاً در سطح استانی و شهرهای کوچک هستند. وجود مطالعه ملی انجام‌شده در سطح کشور دستوری به داده آن این امکان را به ما می‌دهد که در سطح جامع کشوری به موضوع تعارض زناشویی بپردازیم. در وهله اول وضعیت تعارض زناشویی شناخته شود و سپس عوامل تأثیرگذار بر آن مشخص گردند؛ بنابراین تحقیق حاضر سعی دارد با استفاده از داده‌های پیمایش ملی خانواده در ایران به این مسئله پاسخ دهد که وضعیت شاخص تعارض بین زوجین در ایران و عوامل مرتبط با آن چگونه است و شیوه‌های حل اختلاف توسط زوجین چه هستند؟

۲- مرور مبانی نظری و پیشینه

مطالعات مختلفی در داخل و خارج از کشور به بررسی وضعیت اختلافات و تعارضات زناشویی در کشور پرداخته‌اند. در ادامه به خلاصه‌ای از این مطالعات پرداخته شده است.

سفیری و محرمی (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی پیوند ناهمسان‌همسری فرهنگی با میزان اختلافات زناشویی» به بررسی پیوند ناهمسان‌همسری فرهنگی و اختلافات زناشویی در میان زنان شاغل و خانه‌دار پرداختند. روش تحقیق این پژوهش از نوع کمی و

۱. رجوع شود به سایت سازمان ثبت احوال کشور <https://www.sabteahval.ir/Home>

پیمایشی بوده و حجم نمونه شامل ۲۸۴ زن همسر دار بوده و از نظریه همسان‌همسری برای تبیین مسئله پژوهش بهره گرفته شده است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که میان اختلافات زناشویی و ناهمسان‌همسری فرهنگی در تفاوت باورهای مذهبی همسران و سنتی بودن خانواده، پیوندی معنادار وجود دارد؛ همچنین میان تفاوت در باورهای مذهبی همسران و میزان اختلافات زناشویی، در میان دو گروه زنان شاغل و خانه‌دار، نیز تفاوتی معنادار وجود دارد؛ به‌گونه‌ای که این متغیر در ایجاد اختلاف زناشویی در میان آزمودنی‌های شاغل، بیش از خانه‌دار است. نتایج این تحقیق همچنین نشان می‌دهد که میان سنتی بودن خانواده در حوزه انتخاب همسر و میزان اختلاف زناشویی در میان دو گروه زنان شاغل و خانه‌دار هم تفاوتی معنادار وجود دارد و آزمودنی‌های خانه‌دار دارای خانواده سنتی، اختلاف زناشویی بیشتری نسبت به زنان شاغل داشته‌اند. علاوه بر این میان میزان اختلاف زناشویی و متغیرهای سن ازدواج، مدت زناشویی، اختلاف سنی با همسر، میان دو گروه زنان شاغل و خانه‌دار تفاوتی معنادار دیده نمی‌شود.

عنایت، دسترنج و سلیمانی (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی عوامل مرتبط با اختلافات خانوادگی» با استفاده از روش پیمایش و حجم نمونه ۳۰ پاسخگو به این نتیجه رسیدند متغیرهایی از قبیل سن ازدواج، میزان تحصیلات زن و مرد، نوع شغل زن و مرد، نوع رابطه عاطفی همسران با یکدیگر، دخالت خانواده‌ها و بیماری روانی یکی از زوجین، رابطه‌ی معناداری با میزان اختلافات خانوادگی دارد.

امراهی، روشن چسلی، شعیری و نیک‌آذین (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «تعارض زناشویی، رضایت زناشویی و رضایت جنسی: مقایسه زنان دارای ازدواج‌های فامیلی و غیر فامیلی» درصدد تعیین تفاوت‌های مربوط به تعارض زناشویی، رضایت زناشویی و رضایت جنسی در زنان متأهل دارای ازدواج‌های فامیلی و غیرفامیلی بودند. بدین منظور آن‌ها ۱۹۱ زن متأهل، از بین پرستاران شاغل (۱۰۰ نفر دارای ازدواج غیرفامیلی و ۹۱ نفر دارای ازدواج فامیلی) در بیمارستان‌های شهر تهران به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و پرسشنامه‌های رضایت زناشویی اینریچ (ENRICH)، تعارض زناشویی (MCQ) رضایت جنسی (ISS) بر روی آن‌ها اجرا کردند. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که تحلیل واریانس چند متغیره و تک متغیره حاکی از تفاوت معنادار دو گروه در متغیرهای رضایت زناشویی و ابعاد آن (به‌جز بعد ارتباط جنسی)، تعارض زناشویی و ابعاد آن و رضایت جنسی بوده است. علاوه بر این مقایسه میانگین‌ها نشان داده است که زنان دارای ازدواج‌های غیر فامیلی از رضایت زناشویی و رضایت جنسی بالاتر و تعارض زناشویی پایین‌تری نسبت به زنان دارای ازدواج‌های فامیلی برخوردارند. به‌طورکلی نتایج این پژوهش حاکی از آن است که زوجین دارای ازدواج‌های غیر فامیلی از ارتباطات رضایت‌بخش‌تری نسبت به زوجین دارای ازدواج فامیلی برخوردارند.

لهسایی‌زاده، مردانی و حکیمی‌نیا (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی عوامل مرتبط با تعارضات زناشویی در شهر شیراز» با استفاده از نمونه‌گیری در دسترس و حجم نمونه ۱۰۰ پاسخگو به این نتیجه رسیدند که بین تعارض زناشویی با تحصیلات زوجین، اشتغال زنان، فاصله سنی، طول مدت ازدواج، رضایتمندی جنسی، میزان اعتمادبه‌نفس، دخالت خانواده‌ها و عدم تفاهم و عدم تجانس فرهنگی و اعتقادی و همچنین اعتیاد رابطه معنادار وجود دارد.

جهانی دولت‌آباد و حسینی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی علل و زمینه‌های بروز تعارضات زناشویی در شهر تهران» به شناسایی انواع تعارضات زناشویی، علل و زمینه‌های بروز و تداوم آن و راهبردهایی که زوجین در مقابله با چنین تعارضاتی در پیش می‌گیرند پرداختند. نگارندگان این مقاله این‌گونه استدلال کرده‌اند که دگرگونی‌های اقتصادی-اجتماعی و به دنبال آن دگرگونی‌های فرهنگی عمیقی که در دهه‌های اخیر در جامعه ایرانی به‌موقع پیوسته تغییراتی اساسی در نوع نگاه افراد به خانواده و انتظارات آن‌ها از ازدواج و زناشویی پدید آورده و امروزه با اشکال بسیار متنوعی از پارادایم‌های زناشویی مواجهیم. در چنین شرایطی، انتظارات زوجین از همدیگر از حالت از پیش تعیین‌شده قبلی خارج شده و زن و شوهر به‌نوعی در برآوردن انتظارات و خواسته‌های یکدیگر با ابهامات اساسی مواجه‌اند که به نظر می‌رسد، این وضعیت در مقایسه با وضعیت نسبتاً همگون پیشین، نهاد خانواده و

زناشویی را با چالش‌ها و تعارضاتی متفاوت و مضاعف دست‌به‌گریبان ساخته است. نتیجه چنین وضعیتی روابط زناشویی سست و ناپایدار و به تبع آن افزایش میزان طلاق در کشور است.

مطالعه غضنفری، آبیاری و تجربه‌کار (۱۳۹۹) در حوزه رضایت زناشویی و اثرپذیری آن از هوش معنوی افراد بود. این پژوهش بر روی ۱۸۰ نفر از دانشجویان طلاب و غیر طلاب کرمان انجام شد و نشان داد که افراد با هوش معنوی بالاتر رضایت بیشتری در زندگی زناشویی داشتند. مطالعه صادق‌زاده، بشارده و خرمائی (۱۴۰۰) نیز در بررسی کیفیت زندگی زنان متأهل شهر کازرون نشان داد که ادراک تبعیض بر نگرش زنان به زندگی بسیار تأثیرگذار است و می‌تواند بر کیفیت زندگی زناشویی آن‌ها اثرگذار باشد.

بریدیت، براون، اورباچ و مک‌ایلوان^۱ (۲۰۱۰) در مقاله‌ای با عنوان «رفتارهای تعارض زناشویی و پیامدهای آن برای طلاق در طول ۱۶ سال» به بررسی رفتارهای تعارضی زناشویی و پیامدهای آن‌ها در رابطه با طلاق پرداختند که توسط خود زوجین در سال‌های ۱، ۳، ۷ و ۱۶ سال ازدواج آن‌ها گزارش شده بود. نمونه این تحقیق ۳۷۳ از زوجین آمریکایی بودند که از این تعداد ۴۷ درصد سفیدپوست و ۵۳ درصد نمونه مورد بررسی را سیاه‌پوستان تشکیل داده‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که رفتارهای فردی (به‌عنوان مثال، رفتارهای مخرب) و الگوهای رفتاری بین زوجین (به‌عنوان مثال، کناره‌گیری همسران) در سال ۱ میزان طلاق بالاتر را پیش‌بینی کرده است. نتایج همچنین نشان می‌دهد که رفتارهای مخرب و کناره‌گیری همسران با گذشت زمان کاهش یافته، درحالی‌که رفتارهای تعارضی همسران ثابت مانده است و شوهران نسبت به همسران رفتارهای کناره‌گیرانه و مخرب کمتر و زوج‌های سیاه‌پوست آمریکایی نیز کناره‌گیری بیشتری نسبت به زوج‌های آمریکای سفیدپوست گزارش کردند.

مسمان و فلاک^۲ (۲۰۱۱) در مقاله‌ای با عنوان «تعارض زناشویی: علل و فراوانی» این‌گونه استدلال می‌کنند که رضایت و ثبات پیوند زناشویی ارتباط مستقیمی با عدم تعارض ندارد، بلکه با نحوه در پیش گرفتن استراتژی‌های همسران برای حل تعارض‌ها ارتباط دارد. نگارندگان این مقاله با در نظر گرفتن تعارض زناشویی به‌عنوان بعد ذاتی روابط زناشویی، به شناسایی دلایل تعارض زناشویی و دفعات بروز آن در روابط زناشویی پرداختند. این پژوهش یک مطالعه کمی با طرح توصیفی در بین ۱۴۹ زوج طبقه متوسط که در پایتخت و حومه ریو گراند دو سول زندگی می‌کردند، انجام شده و ابزار مورد استفاده، بررسی داده‌های جمعیتی-اجتماعی و مقیاس تعارضات زناشویی بوده است. نتایج این نشان داده که بیشترین دلایل درگیری‌های زناشویی عبارتند از: فرزندان، طول زمانی که زوجین باهم می‌گذرانند، پول، کارهای خانه و درنهایت، جنسیت و مسائل حقوقی. علاوه بر این نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که ۷۵٫۸ درصد از زوجین خشونت کلامی را گزارش کرده‌اند و ۷٫۳ درصد خشونت فیزیکی یا پرتاب کردن اشیاء را گزارش کرده‌اند.

تولرانلک^۳ (۲۰۱۴) در مقاله‌ای با عنوان «علل اختلافات زناشویی در بین زوج‌ها در نیجریه: دلالت‌هایی برای روانشناسان مشاوره» در یک مقاله توصیفی با تأکید بر رویکرد پیمایشی و با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند در جامعه روستایی و شهری به بررسی علل اختلافات زناشویی در نیجریه پرداخته است. یافته‌های این تحقیق حاکی از این است که تفاوت معناداری در علل اختلاف زناشویی بر اساس سطح تحصیلات و طول مدت ازدواج وجود ندارد. در این تحقیق به‌عنوان نتیجه از اجتناب‌ناپذیری اختلاف در اشکال گوناگون ازدواج صحبت شده است. کنترل و مدیریت اختلاف‌ها عمدتاً وابسته به فهم متقابل زوج‌ها است. بر اساس این نتیجه‌گیری در این پژوهش توصیه شده است که مشاوره‌های پیشگیرانه و بازتوانی و درمانی در دستور کار قرار گیرد.

مانیکام و سوهانی^۴ (۲۰۱۴) در مقاله‌ای با عنوان «تعارض زناشویی: کاوش در روابط در زوجین از طریق SIS-II^۵» این‌گونه استدلال می‌کنند که اشخاصی که تعارض زناشویی دارند هنگامی با متخصصان تماس می‌گیرند که مشکل از حد کنترل آن‌ها فراتر می‌رود

1. Birditt, Brown, Orbuch & McIlvane
2. Mosmann & Falcke
3. Tolorunleke
4. Manickam & Suhani
5. Somatic Inkblot Series

معمولاً مورد آزار کلامی یا جسمی قرار گرفته‌اند. آن‌ها شش زوج را که از نظر همسرانشان دچار نارضایتی جنسی بودند و برای ارزیابی روان‌شناختی ارجاع شده بود مورد مطالعه قرار دادند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که هرچند همسران زن برای ارزیابی ارجاع شدند، اما آن‌ها اختلالات روان‌پزشکی عمده‌ای نداشتند. باین‌حال، همسران زن گزارش کردند که همسران آن‌ها یا میل جنسی کم دارند یا اختلال عملکرد جنسی دارند. آزمون SIS-II برای درک شخصیت و مدیریت درمانی آن‌ها اجرا شده و یافته‌ها نشان داد که در نمرات زوجین به‌جز در نمرات جنسیت، توافق قابل توجهی وجود دارد.

دل‌توره و واگنر^۱ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان «مدیریت تعارضات زناشویی زنان و مردان متأهل» به بررسی استراتژی‌های حل تعارض سازنده و مخرب که توسط زنان و مردان متأهل استفاده می‌شود و همچنین ارتباط این استراتژی‌ها با متغیرهای جامعه‌شناختی و ارتباطی پرداختند. شرکت‌کنندگان در این تحقیق ۷۵۰ زوج بودند که در ریو گراند دو سول برزیل زندگی می‌کردند و به پرسشنامه رفتار حل اختلاف و سؤالات جامعه‌شناختی - جمعیتی و ویژگی‌های رابطه پاسخ دادند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که استراتژی حل تعارض «سازش» بیشتر توسط مردان در مقایسه با زنان مورد استفاده قرار می‌گرفت و زنان در مقایسه با مردان بیشتر از استراتژی «حمله» استفاده می‌کردند. علاوه بر این در هر جنس، دین‌داری با استراتژی‌های سازنده در ارتباط بود، درحالی‌که داشتن فرزند با استراتژی‌های مخرب همراه بوده است.

بررسی مختصر مطالعات تجربی صورت گرفته در زمینه بررسی عوامل مرتبط با بروز تعارض بین زوجین نشان می‌دهد که بیشتر تحقیقات در این زمینه در حوزه روانشناسی و مشاوره انجام شده است و تعداد مطالعات جامعه‌شناختی در این زمینه محدود است. از جنبه نظری هم این تحقیقات غالباً از رویکرد نظری کالینز و همسان همسری مسئله بروز اختلاف بین زوجین را تبیین کرده‌اند. از جنبه روشی هم می‌توان این‌گونه بیان کرد که در این تحقیقات هم کار کیفی وجود دارد و هم مطالعه کمی که البته نمونه‌های آن محدود است. با این تفاسیر تحقیق حاضر اولین کاری است که با استفاده از داده‌های ثانویه سعی دارد شمایی کلی از وضعیت تعارض و شیوه‌های حل آن توسط زوجین در ایران را گزارش کند.

سؤالات پژوهش

شاخص وضعیت تعارض بین زوجین در ایران به چه صورت است؟

وضعیت شاخص‌های مرتبط با تعارض بین زوجین در ایران چگونه است؟

شیوه‌های حل تعارض زوجین در هنگام بروز آنچه هستند؟

عوامل مؤثر بر تعارض زناشویی چه هستند؟

۳- روش‌شناسی

در این تحقیق از داده‌های پیمایش ملی خانواده بهره گرفته شده است و درواقع پژوهش حاضر تحلیل ثانویه بر روی داده‌های اولیه طرح مذکور است. جامعه آماری این تحقیق مجموع افراد بالای ۱۵ سال خانوارهای معمولی ساکن در مناطق شهری کل کشور است. روش نمونه‌گیری در این تحقیق از نوع نمونه‌گیری دو مرحله‌ای بوده و حجم نمونه نیز ۵۰۰۴ نفر بوده که البته در پژوهش حاضر صرفاً نمونه افراد متأهل مورد بررسی قرار گرفته‌اند که حجم این افراد ۳۸۱۹ بوده است. در این تحقیق از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برای انتخاب نمونه‌ها بهره گرفته شده است. روش گردآوری داده‌های تحقیق نیز پیمایش بوده که با استفاده از پرسشنامه کاغذی و پرسشنامه الکترونیکی صورت گرفته و نهایتاً برای تکمیل داده‌ها از تبلت بهره گرفته شده است.

جهت تحلیل، داده‌های خام پیمایش در سطح فردی با استفاده از نرم‌افزار SPSS 25 توصیف و تحلیل شده است. ابتدا به توصیف وضعیت تعارض زناشویی در نمونه موردبررسی پرداخته‌شده و وضعیت تعارض در بین متغیرها مقایسه شده است و در پایان با استفاده از تحلیل چند متغیره، به تحلیل عوامل مؤثر بر تعارض پرداخته شده است.

۱-۳- تعریف نظری و عملیاتی متغیرها

۱-۱-۳- نگرش به ازدواج

منظور از نگرش به ازدواج طرز تفکر و شناخت و آمادگی برای عمل بر پایه ارزش‌های زاده مدرنیزاسیون وقوع پیوسته در عصر حاضر و طرز تفکر و شناخت و آمادگی برای عمل بر پایه آداب و رسوم و عقاید سنتی است و سایر تحولات به است و در تحقیق حاضر نگرش به ازدواج به وسیله سؤالات زیر موردسنجش قرار گرفته است.

دختران می‌توانند از پسران خواستگاری کنند، رابطه دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج اشکال ندارد. داشتن رابطه جنسی برای زنی که ازدواج نکرده است، اشکالی ندارد. ازدواج استقلال انسان را تا حد زیادی محدود می‌کند. تنها فایده ازدواج رفع نیاز جنسی است. زندگی دختر و پسر بدون ازدواج رسمی (قانونی) اشکال ندارد. ازدواج مانع پیشرفت است. بدون ازدواج زندگی رضایت‌بخش نیست. ازدواج یک پیوند و تعهد همیشگی و تا آخر عمر است. ازدواج فامیلی موفق‌تر از ازدواج با غریبه‌هاست.

۲-۱-۳- نگرش‌های جنسیتی

نگرش جنسیتی مقوله‌ای است که معطوف به دو جنس مرد و زن که در طول زمان پدید می‌آید که بی‌پیرایه و خالص نمی‌باشد، بلکه نگرش‌ها از تصورات قالبی سرچشمه می‌گیرند. تصورات قالبی جنسی به‌عنوان باورهای مبتنی بر رضایت درباره ویژگی‌های مردان و زنان در نظر گرفته شده است. به لحاظ اجتماعی این باورها درباره ویژگی‌های مردان و زنان بر ادراکات مشاهده‌گر از مردان و زنان اثر می‌گذارند (مختاری و عنایت، ۱۳۹۰). در مطالعه حاضر نگرش‌های جنسیتی به وسیله سؤالات زیر موردسنجش قرار گرفته است:

اگر قرار باشد فقط یک بچه داشته باشید دوست دارید پسر باشد یا دختر؟

اگر امکان داشت دوباره به دنیا می‌آمدید دوست داشتید زن به دنیا می‌آمدید یا مرد؟

فکر می‌کنید در جامعه ما زنان در مقایسه با مردان چقدر امکان پیشرفت دارند؟

بعضی‌ها معتقدند زنان نیز باید مثل مردان حق طلاق داشته باشند شما با این موافقید یا مخالف؟

بعضی‌ها معتقدند زنان نیز باید مثل مردان در تأمین مخارج خانواده سهیم باشند، شما با این موافقید یا مخالف؟

تا چه اندازه با کار زنان در بیرون از خانه موافق یا مخالفید؟

مردی که همسرش کار تمام‌وقت انجام می‌دهد باید به‌اندازه همسرش در انجام کارهای خانه وقت بگذارد.

نان‌آور خانه باید حتماً مرد باشد، در خانه حرف اول و آخر را باید مرد بزند.

۳-۱-۳- حق طلبی

منظور از حق‌طلبی توجه بیش‌ازحد فرد به خواسته‌ها و انگیزه‌های خود است به‌طوری‌که نفع و لذت یا رفاه شخصی‌اش دنبال کند و حتی وجود دیگران بر مبنای میزان برآوردن خواسته‌های فرد ارزیابی شود که در مطالعه حاضر به وسیله سؤالات زیر موردسنجش قرار گرفته است:

اگر با گفتگو نتوانیم به تفاهم برسیم از خشونت و دعوا برای رسیدن به خواسته‌هایم استفاده می‌کنم

اگر همسرم با خواست یا تصمیم من مخالفت کند با قطع رابطه زناشویی سعی می‌کنم نظر او را تغییر دهم

۳-۱-۴- رضایت از زندگی

منظور میزان رضایت فرد به‌طورکلی از زندگی خود و ابعادی است که غالباً مبنای رضایت افراد در جامعه هستند. این متغیر در تحقیق حاضر با سؤال به‌طورکلی تا چه حد از زندگی خود راضی هستید موردسنجش قرار گرفته است.

۳-۱-۵- عوامل خوشبختی

منظور عواملی هستند که از نظر افراد عامل خوشبختی محسوب می‌شوند که به‌صورت سؤال باز پاسخ از پاسخگویان پرسیده شده است.

۳-۱-۶- رضایت جنسی

منظور از رضایت جنسی در تحقیق حاضر خرسندی و رضایت از روابط جنسی با همسر است که با استفاده از سؤالات زیر موردسنجش قرار گرفته است:

آیا در مجموع از روابط جنسی خود با همسران رضایت دارید؟ معمولاً هرچند وقت یک‌بار با همسر خود رابطه جنسی دارید؟

۳-۱-۷- موارد اختلاف بین زوجین

منظور موضوعاتی است که زن و شوهر بر سر آن‌ها توافق ندارند که در این تحقیق شامل کارهای خانه، گذران وقت با هم مسائل جنسی، معاشرت با خانواده خود، معاشرت با خانواده همسر، خرید لوازم منزل، نحوه تربیت فرزندان، انجام کارهای فرزندان، حضور به‌موقع در منزل، خرید لباس و مسائل دینی می‌شوند.

۳-۱-۸- شیوه‌های حل اختلافات

منظور شیوه‌هایی است که زوجین هنگام بروز اختلاف برای حل تعارض‌ها و اختلاف‌های خود به کار می‌برد که در این تحقیق شامل مراجعه به مشاوران، مراجعه به ریش سفیدان خانواده، تحمل و سازگاری، شکایت به مراجع قضائی، روش‌های خشونت‌آمیز، قهر، ترک منزل، تهدید و گفتگو و تفاهم می‌شوند.

۳-۱-۹- فشار شغلی

منظور فشار و استرسی است که از مجموع عوامل اجتماعی، اقتصادی بر فرد در انجام شغلش وارد می‌شود و بر کارایی او تأثیر در انجام وظایف محوله تأثیر بگذارد که با استفاده از گویه‌های زیر موردسنجش قرار گرفته است.

فشار کاری من معمولاً زیاد است

حقوق من در مقابل کاری که انجام می‌دهم خوب است

شغل من پذیرش و احترام اجتماعی دارد

برای پرداخت هزینه‌های روزمره زندگی لازم است من و همسرم کار کنیم

در زمان‌هایی که برای خانواده اختصاص دارد به امور کاری نمی‌پردازم

شغل من اجازه نمی‌دهد که به آن اندازه که دوست دارم با خانواده خود باشم

مشاهده خشونت بین والدین

منظور از مشاهده خشونت بین والدین تجربه فرد در رابطه با مشاهده قهر کردن، دعوا و کتک‌کاری، ندادن خرجی، توهین و تحقیر والدین خود نسبت به یکدیگر است.

۳-۱-۱- سرمایه فرهنگی

سرمایه فرهنگی به‌عنوان یک رابطه اجتماعی درون سازواره‌ای از تعاملات که مشتمل بر دانش فرهنگی انباشه عمل می‌کند، منتهی به قدرت و منزلت می‌گردد (روحانی، ۱۳۸۸). البته در این پژوهش قالب آکادمیک آن مدنظر بوده است و شاخص آن از مجموع تحصیلات فرد، تحصیلات پدر و تحصیلات مادر ساخته شده است.

۴- یافته‌ها

در جدول شماره ۱ نتایج توصیفی مربوط به دو متغیر نگرش جنسیتی و نگرش به ازدواج آمده است. نتایج نشان می‌دهد از مجموع پاسخگویان متأهل در پیمایش ۴۷.۱ درصد دارای نگرش سنتی به ازدواج، ۵۱.۹ درصد افراد متأهل دارای نگرش میانه‌رو نسبت به ازدواج و تنها ۱.۱ درصد از مجموع پاسخگویان متأهل دارای نگرش مدرن به ازدواج هستند که این آمار با در نظر گرفتن وضعیت در حال گذار جامعه از سنتی به مدرن قابل‌انتظار است و منطقی به نظر می‌رسد. علاوه بر این داده‌های جدول فوق حکایت از این امر دارد که از تعداد کل نمونه متأهل موردبررسی در پیمایش ملی خانواده ۱۵.۷ درصد دارای نگرش جنسیتی سنتی، ۶۷.۷ درصد دارای نگرش جنسیتی میانه‌رو و ۱۶.۷ درصد نمونه افراد متأهل دارای نگرش جنسیتی مدرن هستند. درواقع این داده‌ها بیانگر این است که غالب نمونه موردبررسی در مقوله میانه‌رو در رابطه با شاخص نگرش جنسیتی هستند.

جدول ۱. وضعیت نگرش به ازدواج و نگرش جنسیتی

مقوله	فراوانی	درصد معتبر
سنتی	۱۴۵۰	۴۷.۱
میانه‌رو	۱۵۹۸	۵۱.۹
مدرن	۳۳	۱.۱
مجموع معتبر	۳۰۸۱	۱۰۰
بی‌جواب	۷۳۸	
سنتی	۵۷۸	۱۵.۷
میانه‌رو	۲۴۹۴	۶۷.۷
مدرن	۶۱۵	۱۶.۷
مجموع معتبر	۳۶۸۷	۱۰۰
بی‌جواب	۱۳۲	
جمع کل	۳۸۱۹	

در رابطه با شاخص حق‌طلبی داده‌های جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که از مجموع پاسخگویان متأهل ۵۷.۳ درصد دارای رفتار حق-طلبانه با شدت کمی در مراودات زناشویی خود هستند و این در حالی است که ۳۵.۶ درصد دارای ارزش حق‌طلبانه با شدت متوسط و ۷.۱ درصد دارای رفتار حق‌طلبانه شدت زیاد در رابطه دسترسی به خواسته‌های خود در نسبت با همسرشان هستند. همچنین داده‌های جدول فوق بیانگر این است که ۶.۸ درصد نمونه افراد متأهل موردبررسی در پیمایش فشار شغلی کمی را تجربه می‌کنند و این

در حالی است که ۸۰.۸ درصد نمونه دارای فشار شغلی متوسطی هستند. داده‌ها همچنین حاکی از این است که ۱۲.۴ درصد جمعیت متأهلین موردبررسی دارای فشار شغلی زیادی هستند. به عبارتی می‌توان این‌گونه بیان کرد که قالب جمعیت متأهلین موردبررسی دارای فشار شغلی در حد متوسطی هستند.

جدول ۲. وضعیت حق‌طلبی و فشار شغلی

مقوله	فراوانی	درصد معتبر
کم	۲۰۰۷	۵۷.۳
متوسط	۱۲۴۸	۳۵.۶
زیاد	۲۴۸	۷.۱
مجموع معتبر	۳۵۰۳	۱۰۰
بی‌جواب	۳۱۶	
کم	۹۵	۶.۸
متوسط	۱۱۳۲	۸۰.۸
زیاد	۱۷۴	۱۲.۴
مجموع معتبر	۱۴۰۱	۱۰۰
بی‌جواب	۲۴۱۸	
جمع کل	۳۸۱۹	

حق‌طلبی

فشار شغلی

داده‌های مربوط به شاخص رضایت جنسی در جدول شماره ۳ حکایت از این دارد که از مجموع کل پاسخگویان تحقیق میزان ۷.۶ درصد بیان کرده‌اند که از رضایت جنسی پایینی برخوردارند. این در حالی است که ۱۴.۸ درصد نمونه از رضایت جنسی متوسط و ۷۷.۶ درصد نمونه‌های آماری متأهلین تحقیق، از رضایت جنسی بالایی برخوردار هستند.

داده‌های جدول شماره ۳ همچنین حاکی از این است که از کل نمونه متأهلین موردبررسی ۴ درصد هیچ رضایتی از زندگی خود ندارد. همچنین داده‌های جدول شماره ۵ بیانگر این است که ۶.۳ درصد نمونه رضایت پایینی از زندگی دارند، این در حالی است که ۲۷.۱ درصد نمونه دارای رضایت متوسطی از زندگی و ۶۲.۶ درصد دارای رضایت بالایی از زندگی خود هستند. در واقع نزدیک به دوسوم از جمعیت متأهلین دارای رضایت بالایی از زندگی خود هستند. علاوه بر این همان‌گونه که از داده‌های جدول فوق مشخص است ۷۵.۵ درصد نمونه موردبررسی از سرمایه فرهنگی پایینی برخوردارند و این در حالی است که ۱۸.۹ درصد نمونه دارای سرمایه فرهنگی متوسط و ۵.۵ درصد نیز دارای سرمایه فرهنگی بالایی هستند. در واقع آن‌گونه که داده‌ها نشان می‌دهند بیش از دوسوم جمعیت متأهلین موردبررسی دارای سرمایه فرهنگی پایینی هستند.

جدول ۳. وضعیت رضایت جنسی، رضایت از زندگی و سرمایه فرهنگی

مقوله	فراوانی	درصد معتبر
پایین	۲۵۵	۷.۶
متوسط	۴۹۸	۱۴.۸
بالا	۲۶۱۵	۷۷.۶
مجموع معتبر	۳۳۶۸	۱۰۰
بی‌جواب	۴۵۱	

رضایت جنسی

اصلاً	۱۵۴	۴	رضایت از زندگی
پایین	۲۴۰	۶.۳	
متوسط	۱۰۳۳	۲۷.۱	
بالا	۲۳۹۰	۶۲.۶	
مجموع معتبر	۳۸۱۶	۱۰۰	
بی‌جواب	۳		
پایین	۲۸۶۸	۷۵.۶	سرمایه فرهنگی
متوسط	۷۱۸	۱۸.۹	
بالا	۲۰۸	۵.۵	
مجموع معتبر	۳۷۹۴	۱۰۰	
بی‌جواب	۲۵		
جمع کل	۳۸۱۹		

داده‌های جدول شماره ۴ بیانگر نگرش افراد متأهل نسبت به اعتماد خانوادگی در جامعه است. آن‌گونه که این داده‌ها نشان می‌دهند ۴۴.۵ درصد نمونه مورد بررسی نگرش منفی به اعتماد خانوادگی در جامعه دارند و ۴۸.۲ درصد نیز نگرش بینابینی نسبت به اعتماد خانوادگی در جامعه دارا هستند. این در حالی است که تنها ۷.۳ درصد نمونه مورد بررسی نگرش مثبتی به اعتماد خانوادگی در جامعه دارند. بر این اساس می‌توان این‌گونه بیان کرد که بیش از ۹۰ درصد نمونه مورد بررسی نگرش بینابین و منفی نسبت به اعتماد خانوادگی در جامعه دارند.

جدول ۴. وضعیت نگرش به اعتماد خانوادگی در جامعه

مقوله	فراوانی	درصد معتبر	نگرش به اعتماد خانوادگی در جامعه
منفی	۱۵۵۲	۴۴.۵	
بینابین	۱۶۷۸	۴۸.۲	
مثبت	۲۵۴	۷.۳	
مجموع معتبر	۳۴۸۴	۱۰۰	
بی‌جواب	۳۳۵		
جمع کل	۳۸۱۹		

بنابر نتایج جدول شماره ۵، آن‌گونه که آمارها نشان می‌دهد ۳۶.۶ درصد پاسخگویان عنوان کرده‌اند که هیچ تعارضی در رابطه با گذراندن وقت با یکدیگر ندارد. این در حالی است که ۲۳.۷ درصد دارای تعارض کم، ۱۸ درصد دارای تعارض متوسط و ۲۱.۷ درصد پاسخگویان بیان کرده‌اند که تعارض زیادی در رابطه با گذراندن وقت با همسرانشان دارند. داده‌های جدول فوق همچنین بیانگر این است که ۴۲.۸ درصد پاسخگویان این‌گونه عنوان کرده‌اند که برای معاشرت با خانواده خودشان هیچ‌گونه تعارضی با همسرشان ندارند ولی ۲۳.۴ درصد پاسخگویان این‌گونه مطرح کرده‌اند در این شاخص دارای تعارض کم، ۱۵.۷ درصد دارای تعارض متوسط و ۱۸.۲ درصد دارای تعارض زیادی با همسرانشان در رابطه با معاشرت با خانواده پدری‌شان هستند. علاوه بر این آمارها نشانگر این مطلب است که ۳۹.۴ درصد پاسخگویان متأهل هیچ‌گونه تعارضی در مورد حضور به‌موقع در منزل ندارند. داده‌ها همچنین نشان می‌دهد که ۲۳.۴ درصد نمونه تعارض کمی در مورد حضور به‌موقع در منزل دارند. علاوه بر این ۱۵ درصد نمونه تعارض در حد متوسطی در مورد حضور به‌موقع همسرشان در منزل دارند و ۲۲.۱ درصد پاسخگویان عنوان کرده‌اند که تعارض زیادی در رابطه با حضور به‌موقع

همسرشان در منزل دارند. داده‌ها پیمایش حاکی از آن است که ۴۵.۶ درصد پاسخگویان متأهل تعارضی در رابطه با معاشرت با خانواده همسر ندارند و این در حالی است که ۲۲.۵ درصد دارای تعارض کم، ۱۵.۴ درصد دارای تعارض در حد متوسط و ۱۶.۵ درصد دارای تعارض زیادی در مورد معاشرت با خانواده همسر خود هستند. همان‌گونه که داده‌های جدول شماره ۵ نشان می‌دهد ۵۱.۵ درصد پاسخگویان متأهل عنوان کرده‌اند که تعارضی در مورد نوع شغل و مسائل مرتبط با آن با همسرشان ندارند. داده‌های جدول همچنین نشان می‌دهد که ۱۹ درصد دارای تعارض کمی در رابطه با شغل همسر و مسائل مرتبط با آن دارد، این در حالی است که ۱۳.۹ درصد عنوان کرده‌اند دارای تعارض در حد متوسط و ۱۵.۵ درصد دارای تعارض شدید با همسرشان در رابطه با مقوله مذکور هستند.

جدول ۵. میزان موارد مختلف تعارض زناشویی عارض در مورد گذراندن وقت با همدیگر

مقوله	فراوانی	درصد معتبر	
اصلاً	۱۳۹۵	۳۶.۶	تعارض در مورد گذراندن وقت با همدیگر
کم	۹۰۴	۲۳.۷	
متوسط	۶۸۶	۱۸	
زیاد	۸۲۷	۲۱.۷	
مجموع معتبر	۳۸۱۱	۱۰۰	
اصلاً	۱۶۲۹	۴۲.۸	تعارض در مورد معاشرت با خانواده پاسخگو
کم	۸۹۰	۲۳.۴	
متوسط	۵۹۷	۱۵.۷	
زیاد	۶۹۳	۱۸.۲	
مجموع معتبر	۳۸۱۰	۱۰۰	
اصلاً	۱۵۰۵	۳۹.۴	تعارض در مورد حضور به موقع در منزل
کم	۸۹۴	۲۳.۴	
متوسط	۵۷۳	۱۵	
زیاد	۸۴۵	۲۲.۱	
مجموع معتبر	۳۸۱۶	۱۰۰	
اصلاً	۱۵۰۵	۳۹.۴	تعارض در مورد معاشرت به خانواده همسر
کم	۸۹۴	۲۳.۴	
متوسط	۵۷۳	۱۵	
زیاد	۸۴۵	۲۲.۱	
مجموع معتبر	۳۸۱۶	۱۰۰	
اصلاً	۱۹۶۲	۵۱.۶	تعارض در مورد نوع شغل و ...
کم	۷۲۳	۱۹	
متوسط	۵۲۷	۱۳.۹	
زیاد	۵۸۸	۱۵.۵	
مجموع معتبر	۳۸۰۰	۱۰۰	
جمع کل	۳۸۱۹		

همان‌گونه که داده‌های جدول شماره ۶ نشان می‌دهد از کل افراد متأهل پاسخگو ۷۸.۳ درصد عنوان کرده‌اند که برای رفع تعارض خود با همسرشان اصلاً به مشاور مراجعه نمی‌کنند. داده‌ها همچنین بیانگر این مطلب است که از کل تعداد پاسخگویان متأهل ۱۲.۹ درصد

به میزان کم، ۵.۵ درصد در حد متوسط و تنها ۳.۳ درصد در حد زیادی برای رفع تعارض با همسرشان به مشاور مراجعه می‌کنند. ۶۸.۳ درصد پاسخگویان برای رفع تعارضشان به ریش سفیدان مراجعه نمی‌کنند و این در حالی است که ۱۶.۸ درصد به میزان کم، ۷.۹ درصد به میزان متوسط و ۶.۹ درصد به میزان زیاد برای رفع تعارضشان به ریش سفیدان مراجعه می‌کنند.

علاوه بر این داده‌های جدول شماره ۶ بیانگر این است که از مجموع پاسخگویان متأهل ۴.۷ درصد عنوان کرده‌اند که به هیچ وجه از تحمل و سازگاری برای رفع تعارضشان بهره نمی‌گیرند. داده‌ها همچنین نشان می‌دهد که ۵.۲ درصد پاسخگویان به میزان کم، ۱۳.۶ درصد به میزان متوسط و ۷۶.۵ درصد به میزان زیادی از تحمل و سازگاری برای رفع تعارض با همسرشان بهره می‌گیرند. داده‌ها همچنین نشان می‌دهد ۸۸.۸ درصد پاسخگویان عنوان کرده‌اند که برای حل تعارض با همسرشان اصلاً به دادگاه و مراجع قضایی مراجعه نمی‌کنند و این در حالی است که ۷.۸ درصد عنوان کرده‌اند که به میزان کم، ۱.۷ درصد به حد متوسط و ۱.۷ درصد نیز به میزان زیادی برای حل تعارضشان با همسرشان از دادگاه و مراجع قضایی بهره می‌گیرند. ۷۶.۷ درصد از پاسخگویان عنوان کرده‌اند که اصلاً از ترک منزل به عنوان راه‌حل رفع تعارض با همسرشان بهره نمی‌گیرند و این در حالی است که ۱۵.۸ درصد پاسخگویان در حد کم، ۴.۷ درصد در حد متوسط و ۲.۸ درصد در حد زیاد از ترک منزل به عنوان راه‌حل رفع تعارض با همسرشان استفاده می‌کنند.

همان‌گونه که داده‌های جدول شماره ۶ نشان می‌دهد تفاهم و گفتگو به عنوان راه‌حل رفع تعارض مقوله‌ای دیگری است که از مجموع افراد پاسخگو ۵.۳ درصد عنوان کرده‌اند اصلاً از آن استفاده نمی‌کنند در حالی که ۷ درصد پاسخگویان در حد کم، ۱۳.۳ درصد در حد متوسط و ۷۴.۵ درصد در حد زیادی از این مقوله به عنوان راه‌حل تعارض بهره می‌گیرند. داده‌های جدول بالا همچنین حاکی از این است که از مجموع کل پاسخگویان متأهل ۶۸.۴ درصد اصلاً از دوستانشان برای رفع تعارض با همسرشان بهره نمی‌گیرند. داده‌ها همچنین نشان می‌دهد که ۱۶.۴ درصد پاسخگویان در حد کم، ۸.۵ درصد در حد زیاد و ۶.۷ درصد در حد زیادی از دوستانشان برای رفع تعارض با همسرشان کمک می‌گیرند.

جدول ۶. وضعیت مقولات مرتبط با شیوه‌های حل تعارض بین زوجین در ایران

مقوله	فراوانی	درصد معتبر	
اصلاً	۲۹۸۵	۷۸.۳	مراجع به مشاور به عنوان راه‌حل رفع تعارض
کم	۴۹۳	۱۲.۹	
متوسط	۲۰۸	۵.۵	
زیاد	۱۲۷	۳.۳	
مجموع معتبر	۳۸۱۳	۱۰۰	
اصلاً	۲۶۰۲	۶۸.۳	مراجعه به ریش سفیدان به عنوان راه‌حل رفع تعارض
کم	۶۴۱	۱۶.۸	
متوسط	۳۰۲	۷.۹	
زیاد	۲۶۴	۶.۹	
مجموع معتبر	۳۸۱۰	۱۰۰	
اصلاً	۱۸۰	۴.۷	تحمل و سازگاری به عنوان راه‌حل رفع تعارض
کم	۱۹۷	۵.۲	
متوسط	۵۱۸	۱۳.۶	
زیاد	۲۹۱۷	۷۶.۵	
مجموع معتبر	۳۸۱۳	۱۰۰	
اصلاً	۳۳۸۰	۸۸.۸	مراجعه به دادگاه و شکایت قضایی به عنوان راه‌حل رفع
کم	۲۹۶	۷.۸	

متوسط	۶۶	۱.۷	تعارض
زیاد	۶۵	۱.۷	
مجموع معتبر	۳۸۰۶	۱۰۰	
اصلاً	۲۹۲۰	۷۶.۷	ترک منزل به‌عنوان راه‌حل رفع تعارض
کم	۶۰۱	۱۵.۸	
متوسط	۱۸۰	۴.۷	
زیاد	۱۰۵	۲.۸	تعارض
مجموع معتبر	۳۸۰۶	۱۰۰	
اصلاً	۲۰۲	۵.۳	
کم	۲۶۵	۷	تفاهم و گفتگو به‌عنوان راه‌حل رفع تعارض
متوسط	۵۰۵	۱۳.۳	
زیاد	۲۸۴۰	۷۴.۵	
مجموع معتبر	۳۸۱۳	۱۰۰	کمک گرفتن از دوستان به‌عنوان راه‌حل رفع تعارض
اصلاً	۲۶۰۹	۶۸.۴	
کم	۶۲۶	۱۶.۴	
متوسط	۳۲۴	۸.۵	کمک گرفتن از دوستان به‌عنوان راه‌حل رفع تعارض
زیاد	۲۵۴	۶.۷	
مجموع معتبر	۳۸۱۳	۱۰۰	
جمع کل	۳۸۱۹		

داده‌های مربوط به شاخص کلی میزان تعارض زوجین در ایران حاکی از این است که از کل پاسخگویان متأهل ۱۵.۳ درصد عنوان کرده‌اند که هیچ‌گونه تعارضی با همسرشان ندارند، ۴۰.۷ درصد بیان کرده‌اند که تعارض در حد کم با همسران دارند، ۲۶.۶ درصد بیان کرده‌اند که تعارض در حد متوسطی با همسرشان دارند و ۱۷.۵ درصد نیز بیان کرده‌اند که تعارض در حد زیادی با همسرشان دارند.

جدول ۷. شاخص کلی میزان تعارض بین زوجین

مقوله	فراوانی	درصد معتبر	شاخص میزان تعارض بین زوجین
اصلاً	۵۲۲	۱۵.۳	
کم	۱۳۹۱	۴۰.۷	
متوسط	۹۱۱	۲۶.۶	
زیاد	۵۹۷	۱۷.۵	
مجموع معتبر	۳۴۲۰	۱۰۰	
بی‌جواب	۳۹۹		
جمع کل	۳۸۱۹		

داده‌های جدول شماره ۸ بیانگر معیارهای خوشبختی از نظر پاسخگویان متأهل است. همان‌گونه که این داده‌ها نشان می‌دهند از نظر متأهلین اولویت اول معیار خوشبختی، سلامتی (۲۴.۵ درصد) است. اولویت و معیار دوم خوشبختی از نظر متأهلین تفاهم (۲۰ درصد) و اولویت‌های بعدی به ترتیب پول و ثروت (۱۹.۵ درصد)، اخلاق (۱۵.۷ درصد)، صداقت (۱۲.۳ درصد) و آرامش (۸.۱ درصد) است.

جدول شماره ۹ بیانگر شاخص تحصیلات زوجین است که بیانگر این مطلب است که ۳۶.۶ درصد زوجین پیمایش دارای سطح تحصیلی پایین، ۴۸.۴ درصد نمونه دارای تحصیلات متوسط و ۱۵ درصد نیز دارای تحصیلات بالا هستند.

جدول ۸. معیارهای خوشبختی از نظر متأهلین

مقوله	فراوانی	درصد معتبر
اخلاق	۴۴۳	۱۵.۷
پول و ثروت	۵۴۹	۱۹.۵
تفاهم	۵۶۳	۲۰
سلامتی	۶۹۰	۲۴.۵
صداقت	۳۴۵	۱۲.۳
آرامش	۲۲۹	۸.۱
مجموع معتبر	۲۸۱۸	۱۰۰
بی‌جواب	۱۰۰۱	
جمع کل	۳۸۱۹	

معیارهای خوشبختی از نظر متأهلین

جدول ۹. تحصیلات زوجین

مقوله	فراوانی	درصد معتبر
پایین	۱۳۹۱	۳۶.۷
متوسط	۱۸۳۵	۴۸.۴
بالا	۵۶۸	۱۵
مجموع معتبر	۳۷۹۴	۱۰۰
بی‌جواب	۲۵	
جمع کل	۳۸۱۹	

تحصیلات زوجین

نتایج جدول شماره ۱۰ و بر اساس تحلیل چندمتغیره بیانگر این مطلب است که از بین متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیونی، بر اساس سطح معنی‌داری مقدار t می‌توان این‌گونه عنوان کرد که متغیرهای نگرش به اعتماد خانوادگی در جامعه، حق‌طلبی، رضایت از زندگی، رضایت جنسی، مشاهده خشونت بین والدین و هزینه ماهیانه خانواده تأثیر معنی‌دار و مستقیمی بر تعارض بین زوجین دارند. از بین متغیرهای مذکور به ترتیب حق‌طلبی با بتای (۰/۲۰۲) و مشاهده خشونت بین والدین با بتای (۰/۱۴۵) بیشترین تأثیر را بر تغییرات متغیر تعارض بین زوجین دارند. مقدار ضریب تعیین در معادله رگرسیونی فوق برابر ۰/۱۲۴ است که بیانگر این مطلب است که در مجموع ۱۲ درصد از تغییرات متغیر تعارض بین زوجین به‌وسیله متغیرهای مستقل در جدول فوق قابل تبیین است.

جدول ۱۰. رگرسیون چند متغیره بین متغیرهای مستقل و تعارض بین زوجین

تعارض بین زوجین	ضریب استاندارد	سطح معنی‌داری	مجذور R
	Beta		

		متغیرهای مستقل
	۰.۹۲۱	۰.۰۰۵- تحصیلات همسر پاسخگو
	۰.۱۴۶	۰.۰۸۵ تحصیلات پاسخگو
	۰.۳۰۹	۰.۰۳۶- نگرش جنسیتی (سنتی - مدرن)
	۰.۰۰۸	۰.۰۹ نگرش به اعتماد خانوادگی در جامعه
	۰.۵۲۴	۰.۰۲۳ فشار شغلی متأهلین
	۰.۳۴۹	۰.۰۴۹- سرمایه فرهنگی
	۰	۰.۲۰۲ حق طلبی
	۰.۷۱	۰.۰۱۳- نگرش به ازدواج (سنتی - مدرن)
۰.۱۲۴	۰.۰۳۶	۰.۰۷۲- رضایت از زندگی
	۰.۰۴۲	۰.۰۷۳- رضایت جنسی
	۰	۰.۱۴۵ مشاهده خشونت بین والدین
	۰.۲۲۶	۰.۰۴۹ درآمد پاسخگو
	۰.۰۴۵	۰.۰۷۹- هزینه ماهیانه خانواده
	۰.۴۳۸	۰.۰۳۱- میزان درآمد ماهیانه خانواده
	۰.۸۷۳	۰.۰۱۲ سن
	۰.۱۸۸	۰.۱۰۲- سال ازدواج
	۰.۲۸۶	۰.۰۵ تحصیلات زوجین

۵- بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های این تحقیق می‌توان این‌گونه عنوان کرد که در ایران غالب زوجین دارای نگرش میانه‌رو (نه زیاد سنتی و نه زیاد مدرن) به ازدواج (۵۱.۹ درصد) هستند و دو مقوله افراد دارای نگرش سنتی به ازدواج و نگرش مدرن به ازدواج در اقلیت قرار دارند. در همین راستا نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که غالب جمعیت متأهلین دارای نگرش جنسیتی میانه‌رو (۶۷.۷ درصد) هستند. در رابطه با شاخص حق‌طلبی نیز می‌توان این‌گونه بیان کرد که غالب افراد متأهل در نسبت با همسرشان در حد پایین حق‌طلبی (۵۷.۳ درصد) هستند، به عبارتی همه افراد تا حدی حق‌طلب هستند ولی شدت این حق‌طلبی متفاوت است و جمعیت بیشتر متأهلین نگرش حق-طلبانه پایینی در نسبت با همسرشان دارند. در مقوله رضایت جنسی نیز داده‌های این پیمایش نشان می‌دهد اکثر متأهلین دارای رضایت جنسی بالایی (۷۷.۶ درصد) هستند و به همین صورت در مقوله رضایت از زندگی نیز بیشتر متأهلین از رضایت زندگی بالایی (۶۲.۶ درصد) برخوردار هستند. از نظر سرمایه فرهنگی می‌توان این‌گونه بیان کرد که غالب افراد متأهل جامعه (۷۵.۵ درصد) از سرمایه فرهنگی پایینی برخوردار هستند و از نظر شاخص نگرش افراد متأهل نسبت به اعتماد خانوادگی در جامعه نیز داده‌های این پیمایش حاکی از این است که غالب افراد متأهل نگرش منفی و بینابینی نسبت به اعتماد خانوادگی در جامعه دارند و تنها (۷.۳ درصد) نگرش مثبتی به اعتماد خانوادگی در جامعه دارند. فشار شغلی از دیگر شاخص‌های موردبررسی در این تحقیق بود که نتایج حاکی از این است که غالب افراد متأهل (۸۰.۸ درصد) فشار شغلی در حد متوسطی را تجربه می‌کنند.

از نظر موضوعات مورد تعارض بین زوجین نتایج این پیمایش حاکی از این است که افراد متأهل کمترین تعارض را نسبت به سایر موضوعات دیگر در رابطه با تعارض در نوع شغل و مسائل مرتبط با آن دارند به طوری که بیشترین میزان (۵۱.۱ درصد) نمونه مورد بررسی عنوان کرده‌اند که هیچ تعارضی در این موضوع با همسر خود ندارد. از سوی دیگر از بین موضوعات مورد تعارض زوجین، حضور به موقع همسر در منزل با ۲۲.۱ درصد و گذراندن وقت با یکدیگر با ۲۱.۷ به ترتیب بیشترین درصد تعارض زیاد بین زوجین را به خود اختصاص دادند. در رابطه راه‌حل‌های حل تعارض نیز می‌توان این‌گونه عنوان کرد که از بین راه‌حل‌های موجود برای رفع تعارض، مراجعه به مراجع قضایی و دادگاه کمترین میزان را در بین راه‌حل‌های حل تعارض زوجین به خود اختصاص داده به طوری که (۸۸.۸ درصد) پاسخگویان عنوان کرده‌اند که برای حل تعارض با همسرشان اصلاً به دادگاه و مراجع قضایی مراجعه نمی‌کنند و در همین راستا ۷۶.۵ درصد به میزان زیادی از تحمل و سازگاری و ۷۴.۵ درصد در حد زیادی از گفتگو برای رفع تعارض با همسرشان بهره می‌گیرند که این دو مقوله بیشترین مقادیر را در بین راه‌حل‌های حل تعارض بین زوجین به خود اختصاص دادند. با این حال بررسی شاخص کلی میزان تعارض زوجین در ایران حاکی از این است که از کل پاسخگویان متأهل ۱۵.۳ درصد هیچ‌گونه تعارضی با همسرشان ندارند، ۴۰.۷ درصد دارای تعارض در حد کم، ۲۶.۶ درصد دارای تعارض در حد متوسطی و ۱۷.۵ درصد نیز دارای تعارض در حد زیادی با همسرانشان هستند. علاوه بر این نتایج نشان می‌دهد که از نظر متأهلین اولویت اول معیار خوشبختی سلامتی (۲۴.۵ درصد) و اولویت آخر آن‌ها آرامش (۸.۱ درصد) است.

بر اساس یافته‌های این مطالعه و بر این مبنا که عموم افراد متأهل این پژوهش دارای نگرش میانه‌رو به ازدواج (۵۱.۹ درصد) و نگرش جنسیتی میانه‌رو (۶۷.۷ درصد) هستند، می‌توان این‌گونه استدلال کرد که در زمان حاضر هر چه افراد از نظر متغیرهای نگرش به ازدواج و نگرش جنسیتی حد تعادل یا میانه‌روی پیشه کنند امکان تداوم زندگی مشترک آن‌ها بیشتر خواهد بود. از سوی دیگر از آنجا غالب افراد متأهل در نسبت با همسرشان در حد پایین حق‌طلبی (۵۷.۳ درصد) هستند، می‌توان نتیجه گرفت هر چه افراد در زندگی مشترک از حق‌طلبی زیاد فاصله گرفته و به سوی تکلیف‌محوری و مسئولیت‌پذیری بیشتر نسبت به همسرشان حرکت کنند، می‌توان انتظار داشت که زندگی زناشویی پایدارتری خواهند داشت. نکته دیگر اینکه تأکید زیاد برداشتن مدرک تحصیلی بالا ضرورتاً به معنای استحکام نهاد خانواده نیست، چراکه غالب افراد متأهل این مطالعه از سرمایه فرهنگی پایینی (۷۵.۵ درصد) برخوردارند، ولی در عین حال دارای زندگی زناشویی پایدار هستند. در بین موارد محل تعارض بین زوجین در این تحقیق حضور به موقع همسر در منزل با ۲۲.۱ درصد و گذراندن وقت با یکدیگر با ۲۱.۷ به ترتیب بیشترین درصد تعارض زیاد بین زوجین را به خود اختصاص دادند که شاید بتوان مصداقی از خواست زوجین برای تکلیف‌محوری و مسئولیت‌طلبی بیشتر همسرشان به نهاد خانواده در نظر گرفت، به همین دلیل توجه بیشتر به این مقوله می‌تواند استحکام نهاد خانواده را در بلندمدت به همراه داشته باشد. در همین راستا ۷۶.۵ درصد به میزان زیادی از تحمل و سازگاری و ۷۴.۵ درصد در حد زیادی از گفتگو برای رفع تعارض با همسرشان بهره می‌گیرند که نشان‌دهنده این مطلب است که زوجین برای استحکام نهاد خانواده خود بایستی از منیت خود کاسته و بدون دخیل سایرین در مسائل زناشویی با گفتگو تعارض‌های بین خود و همسرشان را برطرف کنند.

۶- تقدیر و تشکر

مقاله حاضر برگرفته از داده‌های پیمایش ملی خانواده است، از سازمان برنامه و بودجه و سایر حامیان و مجریان این پیمایش جهت گردآوری و انتشار داده‌های این طرح در اختیار محققان تشکر می‌شود.

۷- منابع

- ۱- امرالهی، ر.، روشن چسلی، ر.، شعیری، م.، و نیک‌آذین، ا. (۱۳۹۲). تعارض زناشویی، رضایت زناشویی و رضایت جنسی: مقایسه زنان دارای ازدواج‌های فامیلی و غیر فامیلی. *روانشناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار)*، ۲۰(۸)، ۱۱-۲۲.
- ۲- جهانی دولت‌آباد، ا.، و حسینی، ح. (۱۳۹۴). مطالعه جامعه‌شناختی علل و زمینه‌های بروز تعارض زناشویی در شهر تهران. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۵(۲)، ۳۲۹-۳۶۴.
- ۳- روحانی، ح. (۱۳۸۸). درآمدی بر نظریه سرمایه فرهنگی. *فصلنامه راهبرد*، ۱۸(۵۳)، ۷-۳۵.
- ۴- سفیری، خ.، و محرمی، م. (۱۳۸۸). بررسی پیوند ناهمسان‌همسری فرهنگی با میزان اختلافات زناشویی. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۷(۳)، ۳۱-۵۱.
- ۵- صادق‌زاده، م.، بشارده، ش.، و خرمائی، ف. (۱۴۰۰). رابطه هم‌نوایی با هنجارهای زنانه و ادراک تبعیض‌های جنسیتی با کیفیت زندگی زنان ایرانی: نقش واسطه‌ای خودخاموشی. *پژوهش‌های میان‌رشته‌ای زنان*، ۱(۳)، ۷-۲۲.
- ۶- عنایت، ح.، دسترنج، م.، و سلمانی، ف. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مرتبط با اختلافات خانوادگی. *فصلنامه جامعه‌شناسی زنان*، ۲(۱)، ۱-۲۰.
- ۷- غضنفری، ر.، آبیاری، آ.، و تجربه کار، م. (۱۴۰۰). پیش‌بینی میزان رضایت زناشویی زنان در مقایسه با مردان بر اساس هوش معنوی در دو گروه طلاب و دانشجویان. *پژوهش‌های میان‌رشته‌ای زنان*، ۲(۲)، ۲۹-۳۹.
- ۸- لهسایی‌زاده، ع.، مردانی، م.، و حکیمی‌نیا، ب. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مرتبط با تعارضات زناشویی در شهر شیراز. *فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر*، ۷(۴)، ۱-۱۸.
- ۹- مختاری، م.، و عنایت، ح. (۱۳۹۰). نقش نگرش‌های جنسیتی در پیدایش تصور بدنی زنان (مطالعه موردی: زنان تحت عمل جراحی زیبایی در شهر شیراز). *زن در توسعه و سیاست*، ۹(۳)، ۶۷-۸۷.
- 10- Asadi ZS, Sadeghi R, Taghdisi MH, Zamani-Alavijeh F, Shojaeizadeh D, Khoshdel AR. Sources, Outcomes, and Resolution of Conflicts in Marriage among Iranian women: A qualitative study. *Electron Physician*. 2016 Mar 25;8(3):2057-65.
- 11- Birditt, K. S., Brown, E., Orbuch, T. L., & McIlvane, J. M. (2010). Marital conflict behaviors and implications for divorce over 16 years. *Journal of Marriage and Family*, 72(5), 1188-1204.
- 12- Delatorre, M. Z., & Wagner, A. (2018). Marital conflict management of married men and women. *Psico-usf*, 23, 229-240.
- 13- Manickam, L. S. S., & Suhani, B. T. (2014). Marital Conflict: An exploration of relationship issues in couples through SIS-II. *SIS Journal of Projective Psychology & Mental Health*, 21(1), 37.
- 14- Mosmann, C., & Falcke, D. (2011). Conflitos conjugais: motivos e frequência. *Revista da SPAGESP*, 12(2), 5-16.
- 15- Obeleniene, B., & Gabseviciene, G. (2015). Causes of Conflict in Marriage as Expressed by Moderators and Participants of the " Encounters of Married Couples" Programme.
- 16- Olugbenga, A. J. (2018). Patterns and causes of marital conflict among staff of selected universities in southwest Nigeria. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 5(8), 306-320.
- 17- Tolorunleke, C. A. (2014). Causes of marital conflicts amongst couples in Nigeria: Implication for counselling psychologists. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 140, 21-26.

Estimation of conflict between couples and solutions based on the secondary analysis of national family survey data in Iran

Younes akbari¹, Mohammad Torkashvand Moradabadi*²

1. PhD in Sociology of Social Development, Department of Rural Development, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.

younes.akbari1987@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Social Science, Yazd University, Yazd, Iran. (Corresponding Author)

m.torkashvand@yazd.ac.ir

Abstract

The present study examines the rate of marital conflict index in Iran by secondary analysis of national family survey data in Iran. The results of the Couples Conflict Rate Index in Iran indicate that 15.3% of the total number of married respondents have no conflict with their spouse, 40.7% have low conflict, 26.6% have moderate conflict and 17.5% have high conflict with their spouse. Married people have the least conflict over other issues related to conflict in the type of job and related issues. Among the issues of conflict between couples, the presence of the spouse on time at home with 22.1% and spending time with each other with 21.7, respectively, had the highest percentage of high conflict between couples. Among the existing solutions for resolving the conflict, referring to the judicial authorities and the court has the lowest rate among the solutions for resolving the couple's conflict, so that (88.8%) of the respondents stated that they do not go to the court and the authorities to resolve the conflict with their spouse. In this regard, 76.5% use a lot of tolerance and 74.5% use a lot of dialogue to resolve the conflict with their spouse, which these two categories had the highest values among the conflict resolution solutions between couples.

Keywords: Conflic, Couples, Solution, family, Divorce.

This Journal is an open access Journal Licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License

(CC BY 4.0)